

چرا میزان باروری در کشورهای با درآمد بالا تا این حد پایین است؟

پیام‌های اصلی

- در بیشتر کشورهای با درآمد بالا، میزان فرزندآوری به پایین‌ترین سطح تاریخی رسیده و شاخص نرخ باروری کل کمتر از سطح جایگزینی جمعیت (حدود ۲/۱ فرزند برای هر زن) می‌باشد؛ این وضعیت نگرانی‌هایی درباره پیر شدن جمعیت و کاهش رشد جمعیت ایجاد کرده است؛
- کاهش باروری بیشتر به دلیل تغییر سبک زندگی و اولویتهای فردی است، نه فقط مشکلات اقتصادی کوتاه‌مدت؛
- بررسی‌های نسلی نشان می‌دهد بی‌فرزندگی رو به افزایش است و بخش عمده افت باروری مربوط به کاهش تولد فرزند اول است؛
- کمک‌های نقدی یا مشوق‌های مالی محدود، اثر کوتاه‌مدت دارند و نمی‌توانند روند کاهش باروری را به سرعت تغییر دهند؛
- سیاست‌های مؤثر باید محیط اجتماعی و اقتصادی را برای نسل‌های جدید سازگارتر با فرزندآوری کنند؛
- یکی از عوامل مهم کاهش باروری، دشواری هماهنگ کردن کار و فرزندآوری است؛ زنان امروز می‌خواهند هم شاغل باشند و هم فرزند داشته باشند، اما کمبود وقت و مسئولیتهای خانوادگی این کار را سخت کرده و باعث می‌شود بسیاری از آنها از داشتن فرزند صرف‌نظر کنند یا تعداد فرزندانشان کمتر شود.

مقدمه

در کشورهای با درآمد بالا و به‌تدریج در کشورهای دیگر، فرزندآوری به پایین‌ترین سطح تاریخی خود رسیده است. نرخ باروری کل^۲ در تقریباً تمام کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی^۱ به زیر عدد سطح جایگزینی جمعیت (حدود ۲/۱ فرزند به ازای هر زن) کاهش یافته است. ژاپن، ایتالیا، کانادا و یونان از جمله کشورهایی هستند که نرخ باروری کل آنها زیر ۱/۵ است. در برخی کشورهای آسیای شرقی مانند کره جنوبی و سنگاپور، نرخ باروری کل در حال حاضر یک یا کمتر است. در این گزارش، دلایل این روند به‌طور خلاصه بررسی شده است.

معرفی گزارش برگ

گزاره برگ نوشتاری خلاصه برای ارائه اطلاعات در چارچوبی است که نکات کلیدی در آن برجسته شده است.

در پاسخ به چه پرسش‌هایی تدوین شده است؟

این گزارش برگ به بررسی دلایل کاهش باروری در کشورهای با درآمد بالا می‌پردازد.

شامل چه مواردی است؟

این گزارش برگ بر اساس مقاله که "Why Is Fertility So Low in High Income Countries?" در جولای سال ۲۰۲۵ میلادی توسط مرکز ملی پژوهش‌های اقتصادی ایالات متحده^۳ منتشر شده، تهیه شده است.

شامل چه مواردی نیست؟

در این گزارش برگ از سایر مطالعات و منابع استفاده نشده است.

دریافت نسخه الکترونیکی

nihr.tums.ac.ir

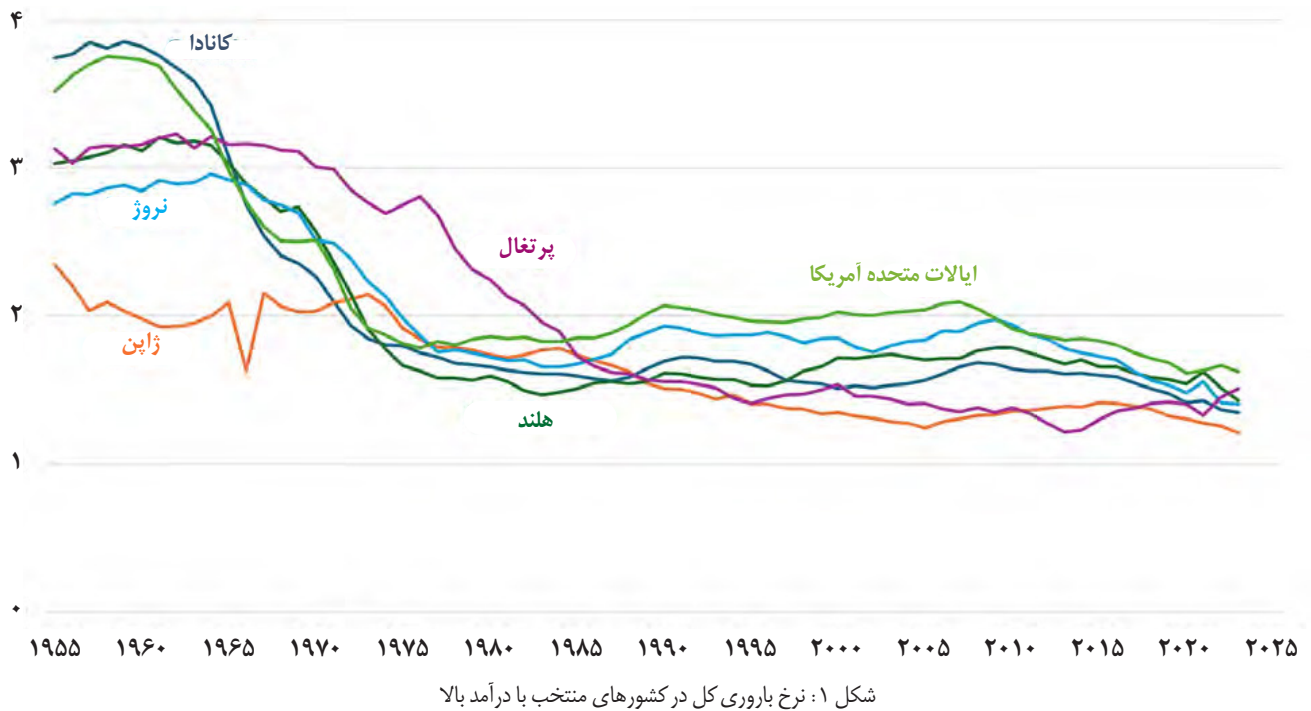
1. National Bureau of Economic Research (NBER)

2. Total Fertility Rate (TFR)

3. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

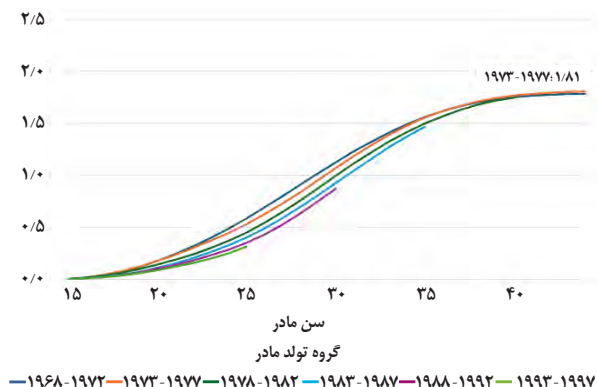
الگوهای باروری: شاخص‌های دوره‌ای و نسلی

برای درک صحیح روندهای باروری، لازم است میان دو دسته اصلی از شاخص‌های آماری تمایز قائل شد: **شاخص‌های دوره‌ای**: مانند نرخ باروری کل که در یک دوره زمانی مشخص، مانند یک‌سال، باروری را اندازه‌گیری می‌کند. شکل ۱، روند کاهش نرخ باروری کل را در طول دهه‌ها در شش کشور با درآمد بالا (پرتغال، هلند، نروژ، کانادا، ایالات متحده آمریکا و ژاپن) از سال ۱۹۵۵ میلادی نشان می‌دهد.

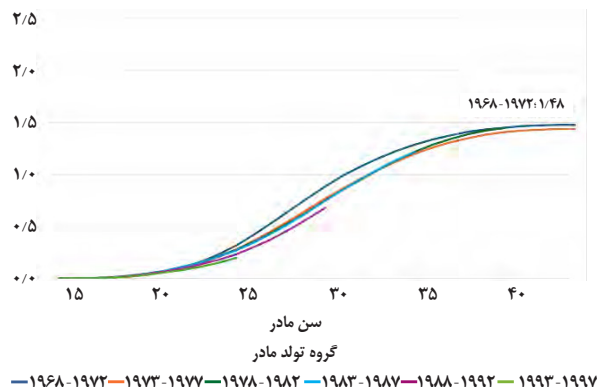

شاخص‌های نسلی: رفتار باروری یک گروه از زنان را در طول دوره زندگی‌شان پیگیری می‌کنند. این شاخص‌ها شامل تعداد کل فرزندان متولدشده^۱ هستند که تأخیر در فرزندآوری را از کاهش کلی تعداد فرزندان متمایز می‌کنند. بررسی روندهای نسلی نشان می‌دهد که بی‌فرزندی در حال افزایش است و بخش عمده‌ای از کاهش باروری، نه به دلیل کاهش فرزندان دوم و سوم، بلکه به دلیل کاهش تمایل به داشتن فرزند اول است. شکل ۲، تعداد فرزندان متولدشده را بر اساس سن و گروه تولد مادر^۲ برای کشورهای با درآمد بالا (پرتغال، هلند، نروژ، کانادا، ایالات متحده آمریکا و ژاپن) نشان می‌دهد که تعداد فرزندان که زنان در طول زندگی خود به دنیا آورده‌اند، به‌طور قابل توجهی کاهش یافته است، به‌ویژه در میان نسل‌های جدیدتر؛ همچنین تأخیر در فرزندآوری در حال افزایش است.

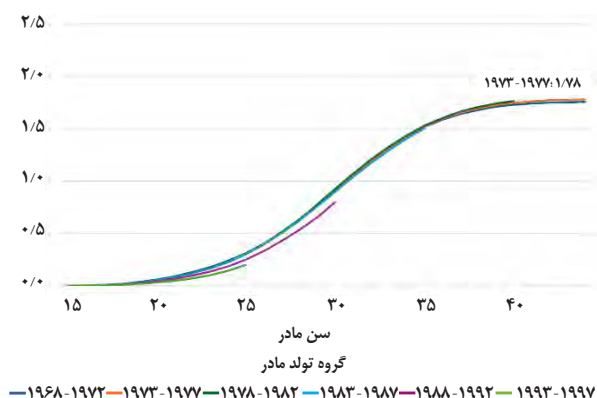
کانادا

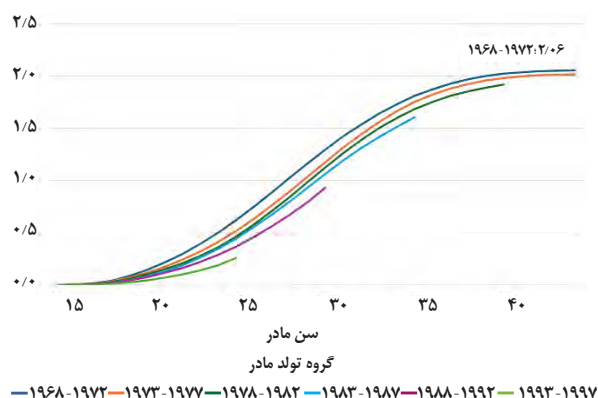
ژاپن

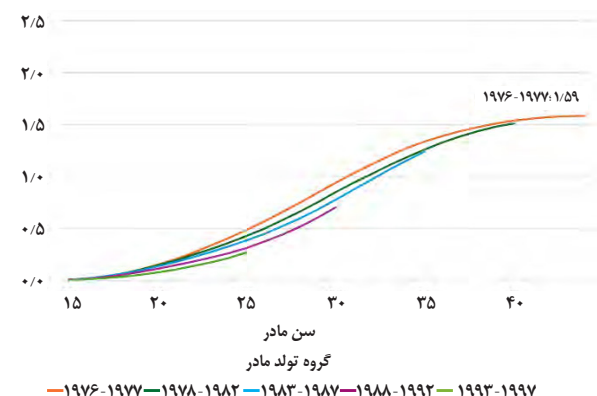
هلند

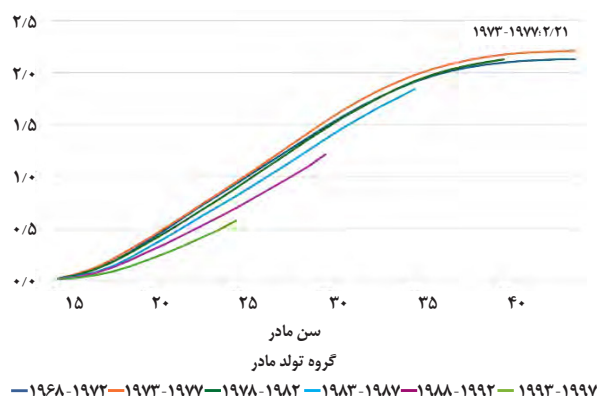
نروژ

پرتغال

ایالات متحده آمریکا

شکل ۲: مجموع فرزندان متولدشده از هر مادر در طول زندگی، بر اساس سن و گروه تولد مادر

نقش ازدواج، عوامل اقتصادی و تغییر اولویت‌ها و تأثیرات اجتماعی

ازدواج همچنان پیوند تنگاتنگی با فرزندآوری دارد و با توجه به اینکه نرخ ازدواج در نسل‌های اخیر کاهش یافته و میانگین سن ازدواج افزایش یافته است، می‌توان آن را یکی از عوامل مؤثر در افت باروری دانست. اگرچه عوامل اقتصادی مانند درآمد، مسکن و حمایت‌های مالی (یارانه‌های کودک یا اعتبارات مالیاتی) می‌توانند بر باروری تأثیرگذار باشند، اما شواهد نشان می‌دهد که اثرات آن‌ها محدود و کوتاه‌مدت است. این امر به دلیل آن است که کاهش باروری عمدتاً به دلیل تغییر ترجیحات و اولویت‌های زندگی است؛ ایده‌آل فرزندآوری همچنان مثبت است، اما تعداد فرزندان اهمیت کمتری یافته و بسیاری از افراد از ایده داشتن دو فرزند فاصله گرفته‌اند. عواملی مانند تحقق فردی، پیشرفت شغلی و کسب آزادی و فراغت، اکنون در رقابت با فرزندآوری قرار گرفته‌اند. این تغییرات ارزشی در کنار فشارهای اجتماعی (مانند تأثیر رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی) و فرهنگی، مانند ایده‌آل‌های فرزندپروری بی‌نقص، نقش پررنگی در کاهش باروری دارند.

چالش‌های میان اشتغال و فرزندآوری

تنش بین کار در بازار و تربیت فرزندان یک مسئله اساسی در کشورهای با درآمد بالا است. زنان به دنبال ترکیب شغل و فرزندآوری هستند، که این امر هزینه‌های زمانی و انرژی را افزایش می‌دهد و ممکن است منجر به کاهش تعداد فرزندان یا بی‌فرزندی شود. در کشورهایی که نقش‌های جنسیتی به سرعت با رشد اقتصادی تکامل نیافته‌اند، زنان همچنان بار بیشتری از مسئولیت‌های خانگی را بر دوش می‌کشند، که این امر به کاهش باروری کمک می‌کند.

سیاست‌ها و راه‌حل‌های پایدار

بر اساس یافته‌ها، سیاست‌های حمایتی کوتاه‌مدت مانند یارانه‌های نقدی محدود، اثر اندکی بر افزایش باروری دارند. دستیابی به تغییر پایدار در میزان باروری مستلزم اصلاحات نهادی و اجتماعی عمیق است که محیط اجتماعی و اقتصادی را برای نسل‌های جدید سازگارتر با فرزندآوری کند. این اقدامات باید فراتر از مشوق‌های مالی بوده و بر حمایت‌های ساختاری مانند تسهیل ترکیب شغل و زندگی خانوادگی، دسترسی به مهدکودک و خدمات آموزشی باکیفیت تمرکز کنند.

نتیجه‌گیری

مدل‌های اقتصادی کلاسیک که تنها بر درآمد، قیمت‌ها و ترجیحات ثابت تمرکز دارند، برای درک کامل پدیده کاهش باروری کافی نیستند. این پدیده نیازمند یک رویکرد چندرشته‌ای است که اقتصاد، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و مطالعات فرهنگی را در هم آمیزد. سیاست‌گذاری‌هایی که بر شکل‌دهی محیط برای نسل‌های جدید تمرکز دارند، محتمل‌ترین مسیر برای تأثیرگذاری بر روندهای باروری هستند.

منبع

Kearney MS, Levine PB. Why is fertility so low in high income countries? Cambridge (MA): National Bureau of Economic Research; 2025. Report No.: Working Paper 33989. Available from: <https://www.nber.org/papers/w33989>

گزاره‌برگ حاضر توسط مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران تهیه شده است.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران، سازمانی است که برای دیده‌بانی وضعیت سلامت، تولید و ترویج به کارگیری شواهد علمی مورد نیاز برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران سلامت در سطح ملی ایجاد شده است. تمرکز اصلی فعالیت‌های مؤسسه بر روی نتایج و پیامدهای اقدامات و مداخلات انجام شده در حوزه سلامت است. مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران در تلاش است با عمل به رسالت خود به عنوان دیده‌بان سلامت کشور با استفاده از همه توان دانشی داخل کشور و به کارگیری ظرفیت‌های بین‌المللی، ضمن پیش‌بینی روندها و رصد شاخص‌های نظام سلامت؛ با استفاده از تجربیات سایر نظام‌های سلامت، مداخلات مؤثر برای اصلاحات در نظام سلامت را طراحی و توصیه کند و در صورت اجرای آن‌ها به ارزیابی و پایش مداخلات می‌پردازد. از سویی به عنوان مرجع و مشاور تأمین شواهد علمی تصمیم‌گیران سلامت در کشور و دیده‌بانی منطقه شناخته شده و از این طریق مجریان و متولیان حوزه سلامت را در دستیابی به جامعه سالم یاری می‌کند.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

بلوار کشاورز، خیابان وصال شیرازی،
خیابان بزرگمهر شرقی، پلاک ۷۰

nihr.tums.ac.ir

